

Pripombe k predlogu zakona o postopku sodnega varstva imetnikov kvalificiranih obveznosti bank (EVA 2017-1611-0004)

Op.: Pripombe podajamo po razdelkih in oštevilčenju, kot so prikazani v predlogu zakona.

I UVOD

1 Ocena stanja in razlogi za sprejem predloga zakona

Ocena stanja je popolnoma nerealna in je namenjena opravičevanju predlagatelja, Ministrstva za finance skupaj z Banko Slovenije, Evropsko komisijo, Evropsko centralno banko in Evropskega bančnega organa za strokovno in ekonomsko nesprejemljivo ravnanje ob bančni 'sanaciji' decembra 2013. Gre za neresnične in zavajajoče izjave, ki jih dejanski podatki postavljajo na laž.

1.2 Zakaj ZBan-1L

V 1. odstavku je omenjeno, da morajo banke znižati vrednost sredstev v skladu z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (MSRP). Pregled kakovosti sredstev (AQR) niso delale revizijske družbe temveč svetovalne, ki so v izjavi o ne-prezemanju odgovornosti (disclaimer) izrecno opozorile, da vrednotenje sredstev bank ni bilo opravljeno v skladu s pravili MSRP.

V 2. odstavku piše, da banka, ki ne dosega ustreznega kapitalskega količnika, ne sme več poslovati. Baselska pravila in pravila Evropske centralne banke (ECB) določajo kot količnik minimalne kapitalске ustreznosti 9 %, v krizi pa najmanj 6 % (glej str. 4, 2. odst. predloga), pri čemer je potrebno dodati, da je BS sredi krize zahtevala višje količnike, čeprav so bili strokovno in politično škodljivi, celo usodni. NKBM je imela 31. 12. 2012 količnik 8,33 % glede na temeljni kapital, 30. 9. 2013 pa 7,97 %. Torej je ustrezala zahtevam evropskih regulatorjev. Banka Slovenije (BS) je sredi krize dvigovala zahtevano kapitalsko ustreznost, kar je vsaj neodgovorno dejanje.

V 5. odstavku (str. 2) piše, da teh pravil (minimalnega kapitala) ni potrebno spoštovati, če banko dokapitalizira zasebni investitor. Predlagatelj zamolči, da je država kot večinski lastnik delničarjem NKBM posredno prepovedala dokapitalizacijo že na skupščini decembra 2012, izrecno so jo prepovedali na skupščini junija 2013. Obstoječi delničarji bi banko dokapitalizirali zato, da ne bi izgubili premoženja v njej; drugi delničarji bi z veseljem kupovali delnice po 1 € ali celo po 1,3 centa, kot si jih je prisvojila država, saj je knjigovodska vrednost delnice konec leta 2012 znašala 5,37 €.

1.4 AQR in ST

V 4. odst. Predlagatelj 'pozabi' omeniti, da niso najeli revizijskih družb temveč svetovalne družbe Deloitte in Ernst&Young, ki niso zavezane MSRP. Svetovalne družbe so vedele, da delajo AQR v nasprotju s pravili, zato so svoje sporne cenitve premoženja bank v poročilih zavarovale z izjavo o ne-prezemanju odgovornosti:

- »Svetovalna družba poudarja, da ne zagotavlja revizijskega mnenja v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi in da se namen, obseg in rezultati pregleda poslovanja razlikujejo od namena, obsega in rezultatov revizijskih pregledov;
- ne prevzema nobene odgovornosti ali obveznosti za predstavljene rezultate;
- pojasnjuje, da rezultati temeljijo na omejenem obsegu podatkov, vnaprej dogovorjenem z BS, in opozarja, da so lahko zavajajoči glede na celotno dejansko stanje;

- poudarja, da rezultati temeljijo na izbranem vzorcu in prejetih pojasnilih in da bi bili lahko drugačni, če bi v vzorec zajeli druge podatke ali prejeli drugačna pojasnila;
- ne prevzema nobene odgovornosti za izgube, ki bi jih rezultati lahko povzročili tretjim osebam«.

Po izvedenih AQR se je ocenjeni kapital v slovenskih bankah na isti dan (30. 9. 2013) navidezno skrčil za 2900 M€. Po poročilih bank je bil kapital v vseh bankah pozitiven, po opravljenih 'navideznih likvidacijskih vrednotenjih' pa 'ravno prav' negativen za izbris podrejenih obveznic.

Predlagatelj (Ministrstvo za finance, dalje MF) v 6. odst. razkriva sestavo Usmerjevalnega odbora. Na str. 9 MF navaja, da so prenosno vrednost in s tem nerazumne diskonte »določila EK sama ali s pomočjo zunanjih strokovnjakov«. Zato bi bilo potrebno predkazenski postopek, ki poteka v zadevi 'sanacije bank' razširiti tudi na odgovorne osebe Evropske komisije (EK), ECB in Evropskega bančnega organa. Vloga uslužbenca EK, Francka Duponta pri sumu zlorabe pooblastil in izničenja premoženja imetnikov delnic in podrejenih obveznic NLB, NKBM, Abanke in Celjske banke je že dolgo znana iz objave njegovih e-pisem z uslužbenci Ministrstva za finance.

V tej točki MF trdi, da metode in predpostavke za AQR in stresne teste (ST) niso bile določene samovoljno ali arbitrarno, temveč ustrezajo evropskim standardom. Zgoraj smo opozorili, da svetovalne družbe niso bile zavezane MSRP. Tudi predpostavke za ST niso bile postavljene strokovno:

- Prve AQR in ST je naredila BS sama za obdobje 2013–2014 in ga objavila maja 2013 – skupni primanjkljaj kapitala vseh bank v Sloveniji naj bi v letu 2014 po osnovnem scenariju znašal 954 milijonov evrov (M€), po neugodnem pa 2400 M€.
- Z drugimi ST naj bi leta 2013 ocenili trdnost bank v letih 2013–2015. Šlo je torej za 3-letno prerokovanje bodočnosti. Vzemimo najpomembnejše izhodišče, tj. gibanje bruto domačega proizvoda (BDP). Predvideli so dva scenarija: osnovnega s 4,1 % **padcem** BDP in neugodnega z 9,5 % padcem. BS je v začetku leta 2013 v svojem AQR in ST slovenskih bank predvidela v tem obdobju padec BDP za 1,9 %, Evropska komisija pa za 3,0 %, veliko manj od izhodišč v obeh scenarijih. Verjetnosti in uteži posameznega scenarija niso predvideli, prav tako ne optimističnega scenarija – in prav slednji se je zgodil. V obdobju 2013–2015 je Slovenija imela eno najhitrejših **rasti** v državah EU: +4,8 %; realna rast je bila celo 13,3 % (UMAR, 2016)! Zato so bile zahtevane dokapitalizacije (870 M€ za NKBM) pretirane in rast javnega dolga previsoka. NKBM je imela ob koncu leta 2015 kar 28,1 % kapitalsko ustreznost (najvišjo v EU), zahtevana je najmanj 9 odstotna. Po teh AQR in ST za samo 8 bank, objavljenih decembra 2013, naj bi primanjkljaj leta 2015 znašal 4000 M€ po osnovnem scenariju in 4800 M€ po neugodnem scenariju. Tri banke (NLB, NKBM in Abanko) naj bi država decembra 2013 dokapitalizirala s 3000 M€, čeprav je naš BDP v tem kvartalu rasel skoraj najhitreje v EU.
- Vendar farsa s tem še ni bila končana. V poldrugem letu sta Evropska komisija in Evropska centralna banka zahtevali še tretji skrbni pregled državnih bank. Tretjič so celovito oceno poslovanja bank objavili oktobra 2014 za obdobje 2014–2016, za tri banke (NLB, NKBM in SID). Predvideno gibanje BDP je bilo za to obdobje pozitivno (+2,4 %) pri osnovnem scenariju in negativno (–3,3 %) pri neugodnem scenariju; resnična rast bo v tem obdobju ena največjih v EU, +8,4 %. Vendar tekočih podatkov pri Sloveniji niso upoštevali (statično vrednotenje), pri drugih državah so jih pa (dinamično vrednotenje). Tako so npr. dobili za NKBM ob koncu leta 2014 naslednja količnika kapitalske ustreznosti: 15,2 % po osnovnem scenariju in 11,4 % po neugodnem; revidirana vrednost je bila **25,8 %!** Po osnovnem scenariju so pri NLB in NKBM ugotovili +756 M€ kapitalskega presežka, po neugodnem pa –65 M€ primanjkljaja. V nasprotju z gibanjem BDP so upoštevali samo neugodnega. Primanjkljaj NLB in NKBM iz decembra 2013 (2959 M€) se je z dokapitalizacijo (2421 M€) iz prerokovanega minusa 538 M€ spremenil v minus 65 M€. Vendar iz zraka padlih 473 M€ niso vrnili niti državi niti razlaščenjem, temveč so zahtevali, da banki 65 M€ podtaknjenega 'primanjkljaja' pokrijeta iz dobičkov v letu 2014 – s tem so preprečili izplačilo dividend za leto 2014.
- BS je potem trdila, da so ponovljeni skrbni pregledi bank potrdili, da »sta bili lansko očiščenje bilanc bank (tj. razlastitve v letu 2013) ter dokapitalizacija izvedeni v minimalni zadostni višini za zagotovitev odpornosti v primeru realizacije neugodnih gospodarskih gibanj ter optimalni z vidika porabe javnih sredstev.« Izjavo postavljajo na laž doseženi kapitalski količniki obeh bank, zlasti še

NKBM in spremembe količnika kapitalske ustreznosti (CET1) v obdobju 2014–2016. Če bi se torej v celoti uresničile predpostavke neugodnega scenarija za Slovenijo bi se količnik CET1 zmanjšal za 14,6, največ v vsej EU (za Grčijo bi se zmanjšal za 10,2, za Španijo pa samo za 1,8). Tako naj bi npr. NKBM imela koncem leta 2014 količnik CET1 po osnovnem scenariju samo 15,2, dejansko pa ga je imela 25,8! Ker je naš BDP odvisen predvsem od uspešnega izvoza, so bila taka predvidevanja še bolj nesmiselna, imela pa so seveda očiten namen prepričati javnost, da leta 2013 niso bile storjene hude in nepopravljive, namerne napake. BS dela »z lažmi in potvorbami« je dejal njen anonimni uslužbenec.

1.5 Rezultati AQR in ST

MF prikazuje agregatni primanjkljaj na ravni 8 bank po neugodnem scenariju na 4779 M€. Na tej osnovi so dokapitalizacijo 6 bank v višini 3647 M€ (preglednica na str. 9). Ugledni slovenski ekonomist Veljko Bole iz EIPF (Ekonomski inštitut Pravne fakultete) je izračunal, da je bil primanjkljaj precenjen za 1500 M€ (Dnevnik, 26. 9. 2016). Njegovih 3100 M€ dokapitalizacije je še vedno veliko več, kot je predvidela BS sama (1000 M€ za dve leti, glejte zgoraj).

- Država je NKBM 'prodala' ameriškemu skladu Apollo in evropski banki EBRD za 250 M€, čeprav je bilo v njej za 623 M€ celotnega kapitala. Kupnino je dobila aprila 2016. Iz razlike, izplačane dividende in tekočega dobička je novi lastnik ustvaril v devetih mesecih lanskega leta 437,8 M€ dobička (BS, Delo, 4. 3. 2017), davek od njega pa plačuje v Luksemburgu (1 %) namesto v Sloveniji (17 %).
- Dokazov za potvarjanje dokumentov je še več. Gorenjska banka naj bi decembra 2013 potrebovala dokapitalizacijo v višini 328 M€, čeprav je BS v njej 30. julija istega leta ugotovila 91 M€ presežka nad predpisno kapitalsko ustreznostjo. Vendar se vodstvo banke in njeni lastniki niso kar takoj podredili zahtevam BS, kot so to storila vodstva NKBM, NLB in Abanke (edino vodstvo banke se je lahko pritožilo na odločbo o izrednih ukrepih). Sestavili so obsežen in utemeljen ugovor, v katerem so dokazali, da dokument BS vsebinsko ni obrazložen, da je bilo napačno uporabljeno materialno pravo, da je bilo dejansko stanje napačno in nepopolno ugotovljeno. BS je neposlušno vodstvo Gorenjske banke odstranila, vendar se tudi novo ni podredilo tajnim dokumentom. Med postopki so bili objavljeni podatki o gospodarski rasti, podjetja so spet pozitivno poslovala in vračala dolgove. Čeprav banka ni dobila niti evra svežega kapitala, ni šla v stečaj. Nasprotno, BS je zahtevo po dokapitalizaciji postopno zniževala: na 201 M€ 19. marca 2014, 58 M€ februarja 2014 in 13 M€ junija 2015. Na zahtevo BS je manjkajoča sredstva zagotovil srbski AIK po polovični knjigovodski ceni.
- Isto se je dogajalo s Celjsko banko. Tudi njeno vodstvo so zamenjali, predsednik uprave naj bi nekaj tednov po tem naredil samomor. Vendar je BS uspelo ponoviti postopek razlastninjenja delničarjev in imetnikov podrejenih obveznic. Če bi Celjsko banko in NKBM pustili pri miru, bi šli po poti Gorenjske banke in dokapitalizacija ne bi bila potrebna. To dokazuje rast količnika kapitalske ustreznosti NKBM, ki se je kljub omejitvam v poslovanju v zadnjih dveh letih povečal od 20,5 na 28,1 – npr. nemške banke imajo pol manjšo kapitalsko ustreznost.

1.6 Odločbe BS o izrednih ukrepih

Naj pokažemo absurdnost utemeljitev in podatkov MF v tej točki z osnovnim kapitalom NKBM (143 M€). 31. 12. 2012 je bila revidiran celotni kapital Skupine NKBM 253 M€, 30. 9. 2013 pa 278 M€. Kako je država prišla do številke 143 M€:

- Po navodilih uradnikov iz Evropske komisije je država iztisnila druge delničarje iz lastništva. To je storila tako, da je 100 milijonov evrov svojih obveznic iz jeseni 2012 spremenila v delnice po ceni 1 evro, medtem ko so jih tedanji lastniki kupovali po 27 evrov leta 2007 in po 19,6 evra leta 2008 ter po 8 evrov leta 2011. Nato je na zahtevo Evropske komisije zaračunala za iste obveznice visoko obrestno mero in tako izračunane obresti spremenila v svoje delnice po 1,3 centa za delnico. S prvim dejanjem je povečala število delnic od 39 milijonov (od tega je bila polovica v lasti države in državnih podjetij) na 138 milijonov, z drugo pa za **2,4 M€** na **323 milijonov**. Knjigovodska cena delnice je zato padla od 5,37 evra na 0,76 evra, tržna cena pa od 1,4 evra na 0,5 evra. Očitno je bil namen države, da je lastništvo banke povečala od 51 % na 94 % in na

skupščini junija 2013 drugim delničarjem prepovedala dokapitalizacijo, kar je bilo v nasprotju z ustavo, zakoni in s Povzetkom prospekta o prodaji delnic iz leta 2007.

- 31. 12. 2012 je bila knjigovodska vrednost delnice 5,37 €, pripadajoči znesek kosovne delnice v osnovnem kapitalu 1,04 € (Letno poročilo NKBM 2012); pri 39 milijonih delnic je to pomenilo 40,5 M€. K temu so prišteli 100 M€ od konverzije obveznic v delnice in 2,4 M€ obresti na obveznice ter dobili 143,2 M€ osnovnega kapitala! Tečaj pretvorbe obveznic v delnice je bil 'povprečna cena delnice v obdobju 30 dni pred pretvorbo, zmanjšana za 25 %, vendar ne nižja kot 0,5 €'. Ker so na borzi že več kot 30 dni pred skupščino NKBM vedeli, kaj se bo zgodilo, je delnica na borzi padla na 1,3 €. Da bo to naklepno prevaro lahko udejanjila, je decembra 2012 država spremenila 43. člen zakona o bančništvu (ZBan-1): »Za delnice banke ne velja pravilo iz 172. čl. zakona o gospodarskih družbah (ZGD), da se morajo glasiti najmanj na 1 evro ali njegov večkratnik«; potem je aprila 2013 lahko izdala delnice po 1,3 centa in razlastila druge delničarje.

1.7 Vpliv AQR in ST na vsebino odločbe Banke Slovenije

Manipulacija z AQR je bila napravljena z dodatnimi oslavitvami (457 M€ v primeru NKBM), s katerimi je bil umetno izničen in izbrisan kapital bank in podrejene obveznice. Banki je nastala dejanska škoda s prenosom na Družbo za upravljanje terjatev bank (DUTB), saj banka ni več mogla dobiti kreditov vrnjenih ali vnovčiti zavarovanj zanje; posredno so bili s tem nepopravljivo oškodovani tudi imetniki delnic in podrejenih obveznic. Še hujše dejanje nepovrnjivosti (ireverzibilnosti) lastnine je nastalo z globoko podcenjeno prodajo NKBM še predno je bilo sodno odločeno, čigava last je. V 5 mesecih je novi lastnik, poštni predal Biser Bidco v Luksemburgu zabeležil 438 M€ dobička, 373 M€ iz razlike med celotnim kapitalom in prodajno ceno, 14 M€ od izplačila dividend za leto 2015 in 55 M€ tekočega dobička iz prvih 9 mesecev leta 2016.

- Ni res, da bi bila slabitev iz AQR skladna z MSRP (glejte zgoraj).
- Ni res, da banke niso našle zasebnega vlagatelja, saj niso niti poskušale z izdajo delnic; še več, obstoječim delničarjem je država na skupščinah izrecno prepovedala dokapitalizacijo NKBM (sklepa iz decembra 2015 in junija 2016).
- Ni res, da bi manj stroge, tj. realne predpostavke in njihovo razumno upoštevanje (napovedovanje negotove bodočnosti) ne vplivale na sposobnost banke, da se po koncu krize njeno poslovanje in dobičkonosnost izboljšata, kot je pokazal primer Gorenjske banke. Poleg tega delnice in podrejene obveznice ne bi bile izbrisane in njihovi lastniki ne bi bili razlastninjeni.
- Ni res, da višina dokapitalizacije nad razumno mejo ne posega v pravice imetnikov kvalificiranih obveznosti, najprej kot davkoplačevalcev, ki so NKBM že drugič sanirali in jo poleg tega še polovično odkupili, poleg tega pa zato, ker so izgubili premoženje in status delničarja. Tako ukrepanje je v nasprotju z Ustavo RS in z mednarodno Konvencijo o varstvu človekovih pravic. Mag. Veljko Bole je dokazal, da je bila dokapitalizacija najmanj za polovico previsoka.

1.8 Odločbe Evropske komisije o dovoljeni državni pomoči ter vpliv AQR in ST nanje

Ni mogoče pristati na razlogovanje MF v tem oddelku. Razlastitev lastnikov delnic in podrejenih obveznic slovenskih bank dokazuje, da 'EU dveh hitrosti' razvoja že nekaj let imamo in jo naši politiki tudi hlapčevsko sprejemajo. Nekaj primerov, ki to dokazujejo:

- Ko so se nemške in francoske banke zakreditirale v Grčiji, smo morali vsi pristati, da bomo odplačevali njihove zablode, Slovenija celo nadpovprečno. Ker so naši politiki mečkali in so bile naše banke v boljšem stanju, so lastniki delnic in podrejenih obveznic obravnavani drugače. Španija, Grčija, Portugalska, Irska so dobile državno pomoč od EU, mi smo sanacijo financirali sami in vendar nas razlaščajajo, njih pa ne!
- Irska, Španija, Portugalska, Italija, Nizozemska do danes niso razlastile svojih lastnikov delnic in podrejenih obveznic, saj bi to pomenilo uničenja kapitalskega trga in borze. Italija celo po sprejetju direktive tega ni in ne bo naredila, saj ima javni dolg v višini 130 % BDP, ki ga financirajo z domačimi lastniki obveznic.
- Politiki so pristali na krivično zahtevo EK in ECB, da morajo prizadete slovenske banke zmanjševati obseg poslovanja, zahtevati višje obrestne mere od tuje konkurence ipd. Ni šlo za izkrivljanje konkurence naše države, temveč je EK izkrivljala konkurenco v korist podružnic tujih

bank v naši državi. Rezultati poslovanja v obdobju 2014–2016 domačih bank na eni strani in tujih podružnic na drugi jasno dokazujejo tako dogajanje.

- Politiki so pristali na nerazumno zahtevo EK, da so previsoko dokapitalizirale 4 pretežno državne banke in jih potem globoko pod ceno prodale v krizi. Banke se normalno prodajajo po 2,0–2,5-kratniku knjigovodske cene, mi jih bomo razprodali za tretjino cene ali še manj. Namesto naših upokojencev bodo žalje nas in naših staršev uživali upokojenci Kalifornije (30 % odstotni lastnik Apolla je sklad njihovih javnih uslužbencev), naši upokojenci pa že sedaj živijo pod pragom revščine.
- Bruseljski Inštitut Bruegel je objavil rezultate primerjalne analize za 15 slabih bank v 13 državah, po katerih je Slovenija dala slabi banki največji, 71 odstotni popust za 'slabe terjatve' bank in za navrh še vsa zavarovanja za njih. Slovenska slaba banka je za terjatve plačala samo 29 odstotkov, za zavarovanja pa nič – razlika je bila odtujena bankam in njihovim lastnikom. Bruegel navaja, da so popuste zahtevale le tiste slabe banke, ki so pretežno v zasebnih rokah. Tiste, ki so v državnih (kot slovenska), so slabe terjatve prenašale po knjigovodskih cenah, brez popustov, ali pa prenosov sploh ni bilo. Izjema je bila le Nizozemska slaba banka s 37 odstotnim popustom, ki pa ga je banka delničarjem že vrnila. Evropske države se zavedajo izrednega pomena domačih vlagateljev, vzajemnih skladov in kapitalskega trga (borze). Slovenske oblasti se za silo zavedajo samo pomena hranilnih vlog.
- Davčne oaze na Nizozemskem, v Irski, Luksemburgu, Veliki Britaniji itd. zmanjšujejo prilive v državni proračun in bogatijo državne proračune držav – davčnih oaz.
- EBRD (20 % solastnica NKBM) je skupaj s podružnico Svetovne banke (IFC), dala Lidlu in Kauflandu v zadnjem desetletju skoraj milijardo evrov posojil po izredno ugodni obrestni meri 0,8 %, da bi uspešno prodajali izdelke razvitih držav EU v novih članicah EU in vzhodni Evropi.
- Glede ozadja izbrisov v EU (EK, ECB, EBA) glejte priloženi dokument *Odškodninska tožba malih delničarjev NKBM!* Tam je na koncu opisana vloga vodilnih iz EU in domačih pomagačev.

1.9 Ukrepi za krepitev stabilnosti bank

Država ni vplačala 870 M€, kot piše v preglednici. Stvarni vložek v NKBM so bile obveznice RS62 (iz leta 2006), RS67 (2010) in RS 69 (2011), torej že prej izdane obveznice v vrednosti slabih 250 M€. V kapital so morda spremenili depozite RS? V sodnem registru nismo našli vpisa o kakršnem koli denarnem vložku. Zadevo bi moralo nujno raziskati Računsko sodišče RS. Druga preglednica v tem razdelku je pri NKBM prazna, vsebuje samo znesek državne pomoči.

- Rešitev z DUTB se je pokazala kot metoda za razprodajo premoženja v državni lasti (npr. bank) ter podjetij in nepremičnin, ki so bili kot dobra zavarovanja zastavljeni za 'slabe kredite'. Na slabo banko so dejansko prenašali dobre kredite (glejte letni poročili NKBM 2012 in 2013) in zavarovanja zanje – razprodaja dobrih podjetij je bil glavni cilj celotne operacije. Podobno metodo so uporabili pri uničevanju slovenskega premoženja v Adriji Airways, o čemer je pisal prof. Tajnikar v sobotni prilogi Dela 21. 2. 2015.

1.10 O metodologiji določanja vrednosti tveganih postavk (podatki so za NKBM)

Ni res, da bi DUTB plačevala prevzete terjatve in zavarovanja po višji vrednosti od tržne.

- Vzemimo za primer delnice Letrike, ki so bile zavarovanje za kredit Celjske borzne hiše (v stečajju) – razvrednotili so jih na 10,5 € (ko so jih na borzi kupovali po 33 €); razliko 22,5 evra (skupaj 3,6 M€), so izkazali kot izgubo banke in delničarjem znižali premoženje v NKBM; delnice so nato prenesli na 'slabo banko' in čez pol leta prodali nemškemu Mahleju po 6,4-kratni ceni (67,1 € za delnico), z 9 M€ (odtujenega) 'dobička' oz. izgube za banko in delničarje. Podobno so napravili z zastavljenimi delnicami Pivovarne Laško in Radenske (46 M€ dobička za DUTB oz. izgube za NKBM in njene lastnike), ACH, Polzele, Elana in Adrie Airways (45 M€) idr. Znižali so celo ceno slovenskih državnih obveznic.
- Kolikor nam je znano, doslej ni nihče zanimal zapisu ekonomistov dr. Igorja Mastena in dr. Jožeta P. Damjana, da so najeti študenti z metodo ocenjevanja iz mimo vozečega avtomobila v enem od primerov sosesko 160 novo zgrajenih stanovanj na slovenski obali ocenili na 600 tisoč € oziroma 3750 € za vsako stanovanje. Pri tem sploh niso upoštevali podatkov GURSa. Lani je DUTB

stanovanja v Ljubljani prodajala po ceni 1140–2100 €/m², na obali pa po 1800 €/m² (na kvadratni meter, ne na stanovanje).

1.11 Stanje bank po sanaciji

Glede vseevropskega bančnega testa v letu 2014 smo že pisali zgoraj (str. 2). Poglejte članke Tadeja Kotnika v Financah kot dokazno gradivo, ki ima vse potrebne reference:

- Vse igre našega striženja, 19. 3. 2014;
- Stresni testi, ki nikogar zares ne zanimajo, 29. 10. 2014;
- Banka Slovenije, laži in potvarjanja, 9. 2. 2015;
- BS se pred očitki o lažnivosti brani t ... novimi lažmi, 17. 2. 2015;
- Lanski obremenitveni preizkus slovenskih bank je bil farsa desetletja, 12. 5. 2015;
- Čudežno poslovanje Gorenjske banke ali nov dokaz prenapihnenosti sanacije bank?, 23. 6. 2015
- Ministrstvo RS za resnico, Slovenska 35, 1984 Ljubljana, 21. 10. 2015;
- November 2015: v Italiji tokrat «strigli», a že ustanovili odškodninski sklad, 16. 12. 2015;
- Ali tres slabe terjatve ostajajo velika težava bančnega sistema?, 5. 1. 2016;
- Januarske evrobančne kolobocije, 1. del: v Italiji nova unikatna »rešitev« za slabe terjatve, 3. 2. 2016; 2.del: v Španiji odškodnine za »ostriženje« še delničarjem, 10. 2. 2016;
- Stokrat ponovljene laži in podobne reči, 23. 2. 2016;
- Prodaja NKBM: najbolj sporno ni komu, temveč kdaj in kako, 23. 3. 2016; itd.

1.12 Odločba U-I-295/13

Ustavno sodišče (US) je imelo pomembno vlogo pred in po izbrisu delnic in podrejenih obveznic. Pri tem je ščitilo državo in ne človekove pravice. Ni prisluhnilo argumentom in preverilo dokazov predstavnikov 100.000 delničarjev in 500.000 drugih, prizadetih državljanov v vzajemnih in pokojninskih skladih ter zavarovalnicah, verjelo je BS in MF. Naj povzamemo nekaj dejstev:

- 14 dni pred izbrisom, 4. 12. 2013 je bila vložena pobuda za oceno ustavnosti ZBan-1L in predlog, da naj do svoje končne odločitve zadrži njegovo izvajanje; podoben predlog sta dala Državni svet in varuhinja človekovih pravic. US je predlog zavrnilo in v obrazložitvi citiralo BS, češ da bi bila posledica zadržanja prodaje stečaj sistemskih bank, propad vseh udeležencev na finančnem trgu, izgubo vseh deponentov v bankah in ogrozilo izplačila zajamčenih vlog. To ni res, saj so bile banke dovolj kapitalsko močne za čas krize, likvidne in solventne.
- Po razlastitvi je sledil plaz pobud za oceno ustavnosti, prvo od njih je vložilo Vseslovensko združenje malih delničarjev (VZMD, 29. 5. 2014), pobudo je med drugimi dalo tudi vrhovno sodišče. 4. 2. 2015 je VZMD vložil na US še pobudo za izdajo začasne odredbe o prepovedi prodaje NKBM, dokler US ne odloči o pobudi glede ZBan-1L. US je predlog 4. 3. 2015 zavrnilo, saj naj bi ob prodaji ne nastale težko popravljive škodljive posledice. US je torej dovolilo prodajo domnevno ukradenega blaga, predno so sodišča odločila, čigavo je – in to bi naj bila pravna država Slovenija! Tako je propadla tudi možnost, da bi imetniki delnic in podrejenih obveznic v primeru za njih ugodne sodbe le-te enostavno dobili nazaj, brez dodatnih stroškov za davkoplačevalce. Čisto drugače je razsodilo avstrijsko US: razlastitev imetnikov podrejenih obveznic banke Hypo je protiustavno, saj gre za kršitev »temeljene pravice do varstva lastnine« (ta banka je imela 5 milijard evrov izgub in negativni kapital, NKBM pa je imela pozitivni kapital.
- VZMD je Vladi ponudil odkup NKBM po 1 M€ višji ceni od najboljšega ponudnika.
- US je zaprosilo Sodišče EU, ali je bilo Sporočilo o bančništvu EK zavezujoče za Slovenijo. Tako EK kot Sodišče EU sta ugotovila, da ni bila, vendar je Slovenija imela pravico sprejeti strožja merila državne pomoči (če je tako nespametna). Vendar US ni želelo razveljaviti katero od določil Zban-1L, ker se je bala zameriti EU. Pri tem je zanemarilo merilo sorazmernosti in ni hotelo videti prevar, ki sta se jih BS in MF poslužila, da bi dosegla svoje cilje dobrih delovnih mest v tujini preko izpolnitve želja korporacij v razvitem delu EU in ZDA. Pri tem so pozabili, kaj so prisegli in kdo jih plačuje.
- Sodniki US so se odločili omejiti na sodno varstvo, problematičnost samega izbrisa z vidika kršitev ustave RS (sorazmernost, prepoved retroaktivnosti) pa relativizirati z odgovorom Sodišča

EU, da izbris ni nujno kršitev »nadrejenega« prava EU (varstvo upravičenih pričakovanj). To je postalo jasno ob njihovi odločitvi, da postopku ne pridružijo vloženih zahtev Vrhovnega sodišča RS. Vrhovni sodniki so trdili, da se »s posegom v kvalificirane obveznosti banke nedvomno poseže v upravičena pričakovanja imetnikov vrednostnih papirjev«, pri tem pa »podlage za odločbe BS v bistvenem delu temeljijo na pravni ureditvi RS, zato je tudi presoja v tej zadevi v pristojnosti sodišč RS«. Če bi ustavni sodniki to zahtevo pridružili postopku, bi v odločitvi morali upoštevati tudi argumente vrhovnih sodnikov. Prav tako se jim zato ni bilo potrebno ukvarjati z argumenti in odločitvijo avstrijskih ustavnih sodnikov.

Namesto zaključka

Marca 2017 razkrita odredba Okrožnega sodišča v Ljubljani je pokazala, da so guverner, viceguvernerja in uslužbenec BS osumljeni kaznivega dejanja zlorabe položaja ali pravic, ker so z napačnimi izračuni omogočili izbris delnic in podrejenih obveznic in s prenosom na DUTB državi omogočili premoženjske koristi. Odredba natančno opisuje postopek vrednotenja premoženja NLB mimo uveljavljenih računovodskih standardov:

- Predstavniki BS so dajali nasprotujoče si in netočne oz. neresnične izjave.
- Odločba o izrednih ukrepih je nezakonita, saj se na isti dan (30. 9. 2013) izračunani vrednosti premoženja v NLB razlikujeta za 1100 M€; BS ni sprožila proti upravi NLB nobenega postopka zaradi kršitev ZBAn-1. Gre za poskus zavajanja ter prikrivanja nezakonitih ravnanj.
- Svetovalna družba Deloitte je ugotovila hipotetični znesek kapitala ob predpostavki likvidacije banke; izhajala je iz predpostavke, da je NLB odvzeto dovoljenje za poslovanje zaradi pomanjkanja kapitala, torej ob predpostavki nedelujočega podjetja. Deloitte za poročilo ni sprejel nobene odgovornosti in ga je dovolil uporabljati le interno – BS se nanj ni imela pravico sklicevati pri razlaščenju vlagateljev.
- Izkaza finančnega položaja banke, na podlagi katerega je bila izdelana ocena hipotetične likvidacijske vrednosti banke, ne bi smeli uporabiti za izračun kapitala banke. To so osumljeni uslužbenci BS načrtno naredili, da bi izničili pozitivni kapital in podrejene obveznice NLB. Enako manipulacijo so napravili pri NKBM in Abanki in Celjski banki.
- Vpis odločb BS o izrednih ukrepih v sodni register decembra 2013 je bil v neskladju zakonom o sodnem registru; listin tudi niso objavili, čeprav zakon to zahteva. Po neobičajnem registrskem postopku je čez nekaj časa prišlo na naslove sodnikov guvernerjevo vabilo na kosilo.
- Postopek se ukvarja zgolj z vlogo BS pri ocenjevanju premoženja NLB in bi ga bilo potrebno razširiti tudi na druge banke (NKBM, Abanko, Celjsko banko, Probanko in Factor banko).

II PREDLOG ZAKONA

Zakon je napisan tako, da bi preprečil sodno varstvo izbrisanim delničarjem in poskusil zadevo rešiti na podoben način, kot je uspel preslepiti tako ustavne sodnike kot sodnike sodnega registra. Protagonisti, funkcionarji Ministrstva za finance in Banke Slovenije (BS) v sodelovanju z naročniki izbrisov v Evropski komisiji in Evropski centralni banki (ECB) se ves čas dogovarjajo, medsebojno ščitijo in imajo vso podporo partnerjev iz EU in vlade. Zato bi bilo potrebno najprej ugotoviti dejansko stanje s pregledom celotne dokumentacije, tudi zaupne in osebne podatke ali poslovne skrivnosti. To bi moralo napraviti Računsko sodišče v sodelovanju z Nacionalnim preiskovalnim uradom (NPU) in preiskovalno sodnico Okrožnega sodišča v Ljubljani. V dogovoru s Evropskim svetom in Evropskim računskim sodiščem bi preiskavo morali usmeriti tudi na Evropsko komisijo, Evropsko centralno banko in Evropski bančni organ ter na izvajalce ocenjevanja vrednosti premoženja, stresnih testov in vrednotenja nepremičnin.

Zakon mora vsebovati zahtevo, da Računsko sodišče najprej ugotovi dejansko stanje na dan izbrisa:

- Kakšna je bila kakovost sredstev (AQR) bank dne 30. 9. 2013, upoštevaje vsa dejstva, ki so bila znana do dne izbrisa? Kakovost sredstev je potrebno preveriti z uporabo mednarodnih standardov računovodskega poročanja (MSRP) ter z upoštevanjem dogajanj v obdobju po izbrisu, ko so se jasno pokazale napake v predpostavkah, metodologiji, pristranskem ocenjevanju kreditov in zavarovanj (vrednostnih papirjev, nepremičnin), ocenah verjetnosti in tveganj ter upoštevati njihove realne vrednosti med krizo in zunaj nje.

- Ali je bil z odločbo BS o izrednih ukrepih zahtevani kapital v višini 870 M€ za NKBM resnično vplačan in ali so bili registrski postopki izvedeni skladno z zakoni in predpisi? NPU mora skupaj s preiskovalno sodnico ugotoviti, če je prišlo do prekoračenja pooblastil in drugih kaznivih dejanj. Hkrati morata preveriti sume okoriščenja: pri pogodbeni vrednosti za izvedbo AQR, stresnih testov in vrednotenje nepremičnin, ki so bili enaki kot za 48-krat večjo Španijo, ter poplačil z dobro plačanimi delovnimi mesti v organih evropskih bank in podjetij v razvitih EU in ZDA.
- Predlagamo, da osumljeni (guverner, vpleteni viceguvernerji, pravna direktorica in vodja projekta AQR v BS) odstopijo ali se jim odvzame imuniteta, da bi lahko sodelovali v preiskavi brez škode za delovanje BS. Krog osumljenih je potrebno razširiti na predsednike zadnjih 3 vlad (od leta 2012 do sedaj), vključno z njihovimi ministri za finance in vpletenimi državnimi sekretarji. Ko je bilo potrebno reševati nemške in francoske nasedle kredite v Grčiji, so pristali, da jih odplačujemo tudi mi; ko smo sami reševali posledice krize v naših bankah, so pa dovolili, da so nam to dovolili le, če so nas razviti lahko ob tem dobro oropali.

Preiskovalna sodnica in NPU bi morala preiskavo v BS razširiti od NLB na druge banke z izbrisanimi delnicami in podrejenimi obveznicami: NKBM, Abanko, Celjsko banko, Probanko in Factor banko.

1. člen:

Zakon mora urejati tudi dogajanje pred jesenjo 2013, zlasti vlogo države pri razvrednotenju vrednosti delnic NKBM zaradi:

- razvrednotenja delnic aprila 2013 (izdaja 100 milijonov delnic po 1 € in 185 milijonov delnic po 0,013 €, ko je bila knjigovodska vrednost 5,37 €) ob hkratni prepovedi vplačil vsem drugim delničarjem in posledično njihovem iztisnjenju;
- neizvedene dokapitalizacije bank po odobritvi EK junija 2012, razglašanja bližine bankrota države, sprejema Zakona o ukrepih Republike Slovenije za stabilnost bank (ZUKSB) z možnostjo ustanovitve Družbe za upravljanje terjatev bank (DUTB) in sprejema novele Zakona o bančništvu (ZBan-1J) o dovoljeni izdaji delnic z vrednostjo pod 1 €;
- zniževanja vrednosti delnice NKBM ob izdajah novih delnic od 27 € leta 2007 na:
 - 19,5 € leta 2008 in 8 € leta 2011 pri knjigovodski vrednosti 15 €;
 - 1 € aprila 2013 ob konverziji 100 M€ hibridnega posojila v osnovni kapital in 0,013 € aprila ob poročunu 2,4 M€ obresti na hibridno posojilo pri knjigovodski vrednosti delnice 5,37 € na dan 31. 12. 2012.

Vse analize in izjave odgovornih kažejo, da so bili 'slabi krediti' podeljeni, predno je država leta 2007 prodala delnice 100.000 državljanom RS. Torej so bili delničarji prevarani že ob prvem nakupu delnic. Država je NKBM ovirala pri obljubljeni prodaji tretje četrtine banke pred nastopom krize in s tem povzročila zgoraj opisano znižanje vrednosti delnic ob dokapitalizacijah leta 2008 in 2011 (priloga). Pri zniževanju vrednosti spomladi 2013 je šlo za grobo razvrednotenje vrednosti delnic z namenom povečati delež države nad 90 % in s tem iztisniti druge delničarje.

3. in 30. člen:

Predlog zakona predvideva, da morebitno odškodnino plačata Banka Slovenije ali/in RS (slednja iz proračuna). Zakon bi moral določiti, da odškodnina bremeni neupravičeno obogatene, previsoko dokapitalizirane poslovne banke – praviloma tako, da ponovno vzpostavi (restituira) izbrisane delnice in podrejene obveznice v njih v višini dokazanih vrednosti plačil.

6. člen:

Dodati je potrebno alinejo:

- Na zahtevo tožnika morajo BS in poslovne banke razkriti vse metodologije, vrednotenja in postopke ter tudi fizične in pravne osebe, ki so ukrepe v postopku sanacije sprejemale.

11. člen:

Država je v NKBM z zgoraj (1. člen) omejenimi prevarami aprila 2013 pridobila 94 % delež lastništva, zato 100.000 iztisnjenih delničarjev ne more doseči 10 % deleža in torej ne morejo vlagati tožb za povrnitev

škode. Zato je potrebno to določbo odpraviti in dati možnost združenjem malih delničarjev (VZMD, MDS), da organizirajo tožbo za odškodnino, če zastopajo najmanj 10 delničarjev ne glede na število njihovih delnic (povprečna vloga malih delničarjev je bila 1380 €).

Še manj sprejemljivo je, da bi poleg prepovedi vlaganja tožb zakon omogočil, da se retroaktivno zavržejo že vložene tožbe pred sprejemom novega zakona (2. odst. 10. čl.). Tudi prekinitev postopka je lahko sporna, če je časovno in postopkovno vezana na novi zakon. Še manj je sprejemljiva prepoved vlaganja tožb po določbah drugih zakonov (1. odst.).

16. člen:

- 5. alineja: manjka določba o kaznivosti prikrivanja podatkov ali zavajanja sodišč oz. NPU.
- Zakon v 16., 17., 22. in drugih členih daje procesno prednost BS in RS v primerjavi s pooblaščenecem ali zastopnikom tožnikov, kar ni sprejemljivo.

22. člen:

- Zakon naj tožnikom omogoči, da lahko ugovarjajo členom, ki so bili spremenjeni ali dodatno sprejeti v ZBan-1J, ZBan-1K in ZBan-1L, ker Ustavno sodišče (US) vsebinsko še ni odločalo o vloženi zahtevi Vrhovnega sodišča RS v isti zadevi.
- Pravila EU o državnih pomočeh so bila sprejeta šele z direktivo 2014/59/EU, po izbrisu delnic in podrejenih obveznic; za NKBM in NLB tudi Sporočilo EK od 1. 8. 2013 ni veljalo, saj so bili postopki državnih pomoči sproženi pred sprejemom Sporočila.
- Kdo bo odločal o dokazanih nepravilnostih ob izničenju in izbrisu delnic, ki so jih že zbrali Računsko sodišče, preiskovalna sodnica Okrožnega sodišča v Ljubljani, novinarji in strokovnjaki:
 - da je bila kompleksna ocena 253.a čl. ZBan-1 napačna;
 - da bi bilo potrebno določati višino poplačila kvalificiranih obveznosti ob predpostavki delujočega podjetja, saj je bila banka v resnici normalno delujoča, solventna in likvidna;
 - da so bile namesto tržnih uporabljene likvidacijske vrednosti zavarovanj za slabe kredite;
 - da obseg znižanja kapitala z dodatnimi oslavitvami ni bil potreben in da gre za prevaro;
 - da so bile predpostavke o možnih bodočih makroekonomskih gibanjih napačne, saj je bilo v letu 2013 že od 2. četrtega zabeležena rast BDP – BDP je v dveh krizah 2009 in 2012 padel za 10 %, tri zaporedne krize niso možne; bile so tudi različne od tistih, ki jih je v začetku leta 2013 napovedala BS sama; to se je ponovilo tudi v stresnih testih leta 2014 (dinamični oz. statični izračuni);
 - da so AQR ocenjevale svetovalne in ne revizijske družbe v nasprotju z MSRP in MRS 39, po nezakonitih navodilih BS in EK;
 - da so AQR uporabili pri vzorčnih cenitvah in napovedih, čeprav jih ne bi smeli poknjžiti;
 - da so AQR poknjžili že maja 2013 in potem še dodatno novembra 2013, torej dvakrat, da je bil kapital bank umetno negativen;
 - da so bile vrednosti nepremičnin določene nestrokovno, z metodama »drive-by« in »desk top«, brez upoštevanja podatkov Geodetske uprave RS (GURS);
 - da je bilo v dokapitalizacijo vloženi 1,5 milijarde evrov preveč sredstev in je npr. NKBM dosegla kapitalski koeficient 28 % namesto minimalnih 9 %;
 - da so bili postopki vpisa v sodni register izvedeni v nasprotju z Zakonom o sodnem registru, brez vpogleda v dokumentacijo in s podkupovanjem ter niso bili objavljeni;
 - da je bil prenos na DUTB opravljen po knjiženju oslavitve na način, ki ni bil v skladu s standardi IFRS39 namesto po tržni vrednosti.

Predlog zakona hoče vse te dokazane napake, neresnice in prevare obiti in vnaprej izničiti.

23. člen:

Posredovanje razpisa za odbor izvedencev EK, ECB in EBA je potrebno izrecno prepovedati, saj so vse navedene institucije osumljene pristranskosti in celo sokrivde pri razlaščenju imetnikov delnic in podrejenih obveznic. S svojimi dejanji v zadnji 3 letih to svojo pristranskost utemeljujejo. Gre torej za jasno izraženo nasprotje interesov.

28. člen:

Za vrednost delnic NKBM ne more veljati vrednost ob času prenehanja (0,10 €), ker je država prevarala delničarje že ob nakupu leta 2007 (glejte pripombo k 1. členu) in namerno zmanjševala vrednost delnic v obdobju 2008–2013, zlasti še v letu 2013. Pri tem je pomembno vedeti, da dobro obveščeni vlagatelji in lobisti v mali Sloveniji vnaprej izvedo, kaj bo vlada storila in s tem vplivala na ceno vrednostnih papirjev. Nekateri so kupili delnice ali podrejene obveznice po likvidacijski ceni, 96 000 delničarjev pa je delnice držalo od nakupa do izbrisa. Zato je edino pošteno, da se za osnovo odškodnine vzame nakupna vrednost vrednostnega papirja na osnovi potrdila o nakupu.

Zaključek

Predlog zakona je neverodostojen, saj so ga pripravili isti organi in iste osebe z enakim namenom kot ustavno sporni ZBan-1L. Predlog je nejasen, še vedno v nasprotju z ustavo in oškodovancem ne omogoča ustavne pravice do pritožbe – ni pravno sredstvo, kje šele učinkovito, in ga je potrebno zavrniti.

Zasl. prof. dr. Peter Glavič, l. r.